

AMOS

Kern

Amos, een veeboer en vijgenteler uit Tekoa in Juda, wordt door God geroepen om te profeteren tegen het volk Israel in het noorden. Hij profeteert in dezelfde tijd als Hosea. Waar Hosea de liefde van God tegenover het gebrek aan liefde bij het volk benadrukt, legt Amos de nadruk op Gods recht en Gods verlangen naar recht tegenover het onrecht van het volk. Uiteindelijk overwint ook bij Amos Gods genade.

Opbouw

Eerst laat Amos Gods vonnis over de volken rondom Israel (zie linkerplaatje onderaan) horen. Als Israel zelf aan bod komt, roepen ze: 'Ziener, verdwij! Ga naar Juda, ga daar maar profeteren.' (7:12)

Kerntekst

Amos roept het volk op recht te doen en op te houden met een godsdienst die niet op God maar op regeltjes is gericht: 'Dit zegt de HEER: Zoek mij en leef. (5:4) Zoek het goede, niet het kwade. Dan zullen jullie leven. (5:14) Jullie samenkomsten verdraag Ik niet. Ik schep geen behagen in de brand- en graanoffers die jullie mij brengen. Bespaar mij het geluid van jullie liederen. Laat liever het recht stromen als water, en de gerechtigheid als een altijd voortvloeiende beek.' (5:21-24)

Scharnierpunt

Net als Abraham voor Sodom en Gomorra en Mozes voor het volk Israel in de woestijn, vraagt Amos God herhaaldelijk om het volk Israel te sparen. (7) En God laat zich verbidden. Hij straft wel, het volk gaat in ballingschap. Maar 'dan zal Ik de vervallen hut van David herbouwen, Ik zal de muren herstellen en opbouwen wat is neergehaald, Ik zal het in zijn vroegere luister herstellen. Dan zal Israel in bezit nemen wat er nog rest van Edom en van alle volken die mij eens toebehoorden – spreekt de HEER, die dit alles doen zal.' (9:11-13)

Lijnen

Deze tekst wordt door Jakobus in Handelingen aangehaald (15:13-18). In plaats van de 'rest van Edom' (in Amos' tijd de burenen van Israel) heeft Jakobus het over de 'mensen die zijn overgebleven'. In het Hebreeuws hebben de woorden Edom en mensen dezelfde medeklinkers. Israel gaat met het verhaal van God naar de andere volken!

Uitgelicht

Amos

Het is niet zeker wat de naam Amos betekent, maar men denkt aan: een last, iemand die een last draagt, de moedige. De combinatie van deze betekenissen geeft wel een beeld dat bij Amos past. Hij heeft er niet voor gekozen om profeet te worden: 'Ik ben helemaal geen profeet, en ook geen profetenleerling. Ik ben veeboer en vijgenteler. Maar de HEER heeft me van achter mijn schapen vandaan gehaald, en het is de HEER die tegen me heeft gezegd: "Ga naar mijn volk Israel en profeteer daar."' (7:14,15)

Amos en Hosea zijn de twee profeten die in het tienstammenrijk Israel profeteren in de tijd voor de ballingschap. Zij vullen elkaar aan:

Amos

buitenmens
komt uit het zuiden
benadrukt Gods recht
streng
te vergelijken met Elia
doet denken aan Johannes de Doper

Hosea

stadsmens
komt uit het noorden
benadrukt Gods liefde
mild
te vergelijken met Elisa
doet denken aan Jezus

Situatie

In de tijd van Amos en Hosea is Jerobeam koning over Israel. Deze koning zet in Dan en Bethel beelden neer. Zo hoeft het volk niet meer naar het tweestammenrijk Juda, waar in Jeruzalem de tempel staat. (zie rechterplaatje onderaan) Jerobeam denkt God op zijn eigen manier te kunnen aanbidden. Maar dit gaat in tegen het tweede gebod. En als God op een andere manier wordt gediend, leidt dit ook tot zonde tegen het eerste gebod.

Amos profeteert tegen deze religiositeit: 'De HEER brult vanaf de Sion, Hij gromt vanuit Jeruzalem.' (1:2)

Israel is een vruchtbaar land. Er is veel welvaart. Het onrecht neemt toe en Gods wijze voorschriften worden aan de kant geschoven.

Amos profeteert ook tegen dit onrecht: 'Jullie die de armen kwaad willen berokkenen en uit zijn op de ondergang van de machtelozen van dit land, luister! Jullie zeggen: "Wanneer is de dag van de nieuwemaan voorbij, zodat we weer koren kunnen verkopen? Wanneer de sabbat, zodat we weer graan kunnen verhandelen?" Jullie maken de efa kleiner, jullie maken de sjekel zwaarder en jullie knoeien met de weegschaal.' (8:4,5) 'Want jullie veranderen het recht in alsem en vertrappen de gerechtigheid. Jullie verachten hen die in de poort het recht verdedigen, jullie verafschuwen hen die de waarheid spreken. Jullie ontnemen de armen in de poort hun recht. Zorg dat er recht gedaan wordt in de poort.' (5:7,10,12,15)

Opgemerkt

Over religie en offers

Een uitspraak van Karl Barth is: Alle religie is heidendom.

God zit niet te wachten op onze offers, maar op recht. Dit lezen we ook in Jakobus: 'Voor God, de Vader, is alleen dit reine, zuivere godsdienst: weduwen en wezen bijstaan in hun nood, en je in acht nemen voor de wereld en onberispelijk blijven.' (1:27)

En in Hosea: 'Liefde wil Ik, geen offers; met God vertrouwd zijn is meer waard dan enig offer.' (6:6)

In Leviticus 1-7 wordt de manier waarop geofferd moet worden duidelijk omschreven. Maar ook daar al wordt het offeren zelf niet gestimuleerd: 'Als iemand...' of 'Stel dat iemand...' (Naardense bijbel).

Over onheil dat ons overkomt

'Ik was het die jullie honger liet lijden, maar jullie luisterden niet. Ik was het die jullie de regens onthield, maar jullie luisterden niet.' (4:6,7)

'Geschiedt er ooit onheil in een de stad zonder toedoen van de HEER?' (3:6)

We kunnen niet zomaar een-op-een een verband leggen tussen onheil dat ons overkomt en Gods handelen. Maar het staat niet los van elkaar. Ook Mozes zei tegen het volk, voordat het Kanaän zou binnengaan, dat het goed zal gaan als het luistert en dat God zal waarschuwen als het niet luistert (Deut. 7 e.v.) Het is goed over deze teksten na te denken.

